

28.

Znaczenie i niezbędność ludzkiej pracy

I. PROSPEKT WARTOŚCI

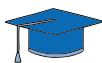
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współpracy w grupie

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność odkrycia swojej roli w społeczeństwie

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Obowiązek pracy i prawo do niej.
- Społeczna wartość pracy.

- W pracy tworzy się więź społeczna¹.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

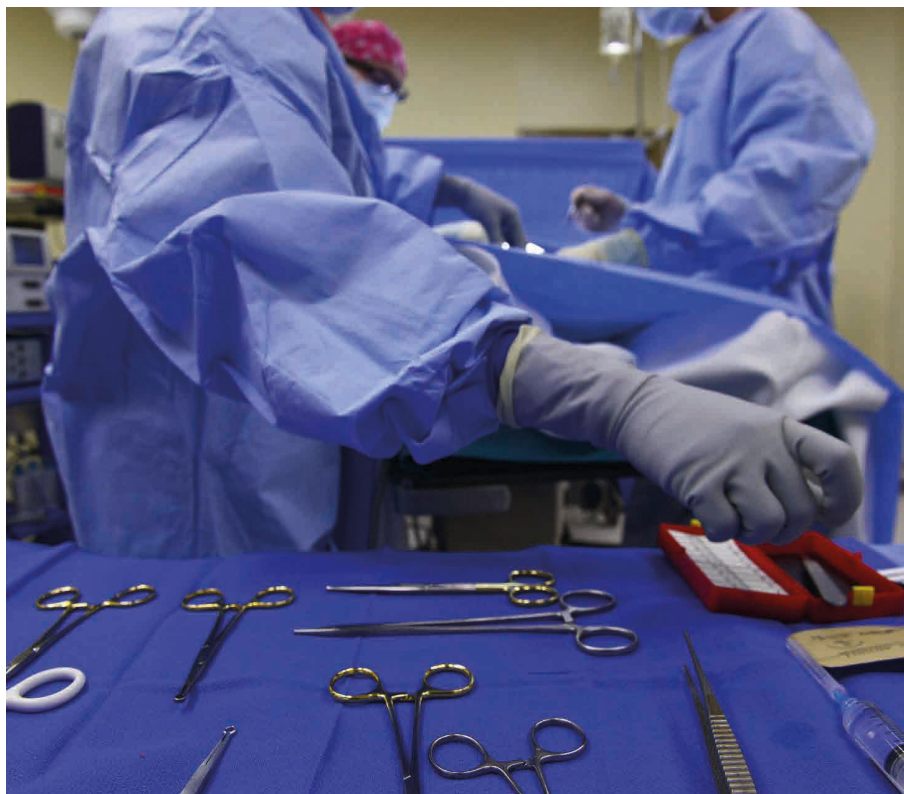

Normy

- Praca powinna być dostosowana do potrzeb i możliwości człowieka.
- Należy wykonywać pracę z poczuciem odpowiedzialności.
- Nie ma pełni życia ludzkiego bez pracy.

Zasady

- Staram się tak wykonywać pracę na rzecz innych, jakbym ja sam był jej odbiorcą.
- Uczestniczę w różnych formach wolontariatu.
- Dostrzegam i doceniam pracę innych ludzi.

¹ „W więzi pracy uwydatnia się wzajemna potrzeba i użyteczność nasza”. S. Wyszyński, *Duch pracy...*, dz. cyt., s. 43.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Praca buduje wartość człowieka².
- Praca umożliwia istnienie w społeczeństwie oraz istnienie społeczeństwa.
- Potrzeba pracy wynika z natury ludzkiej.

Zasady

- Wykonując swoją pracę, daję przykład dziecku.
- Angażuję dziecko w prace w domu, nie wyręczam go w jego obowiązkach.
- Zachęcam do zaangażowania się w wolontariat na rzecz innych.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Należy wskazywać na społeczną użyteczność pracy oraz jej wymiar praktyczny.
- Żadna praca wykonywana w sposób uczciwy nie urąga godności człowieka.
- Człowiek jest powołany, aby budować świat poprzez pracę.

Zasady

- Uczę szacunku dla wszystkich pracowników szkoły.
- Staram się uświadamiać uczniom ich talenty, sugerując wybór przyszłego zawodu.
- Uświadamiam uczniom, że każda godziwa praca ma swój sens, znaczenie i wyjątkowość przypisaną danej osobie.

² „Praca potwierdza głęboką tożsamość człowieka, stworzonego na obraz i podobieństwo Boga. Człowiek stając się – przez swoją pracę – coraz bardziej panem ziemi, potwierdzając – również przez pracę – swoje panowanie nad widzialnym światem, w każdym wypadku i na każdym etapie tego procesu znajduje się na linii owego pierwotnego ustanowienia Stwórcy, które pozostaje w koniecznym i nierozzerwalnym związku z faktem stworzenia człowieka jako mężczyzny i niewiasty «na obraz Boga». Określa to aktywność człowieka w świecie: nie jest on jego panem, ale powiernikiem, powołanym do tego, by przez swoje działanie odciskać w nim ślad Tego, którego jest obrazem”. KNSK 275.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Zapraszamy na lekcję kilkoro rodziców, którzy opowiedzą o swojej pracy. Innym razem mogą to być wolontariusze, przedstawiciele fundacji i placówek społecznych działających w najbliższej okolicy. Uczniowie zapoznają się z ideą wolontariatu. Mogą to być: dzielenie się swoim czasem z niepełnosprawnymi, osobami starszymi, dziećmi z domu dziecka, organizowanie zajęć z młodszymi.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie potrafią dostrzec wartość pracy, jej społeczny wymiar i wartość etyczną³. Patrząc na dorosłych, wiedzą, że przy wyborze zawodu trzeba się kierować swoimi oczekiwaniami, zainteresowaniami i talentami, które zrealizują w przyszłości w pracy.

1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko postrzegania pracy jedynie w kategoriach wartości materialnych. Natomiast jej społeczny charakter zostaje pominięty⁴. Pracę traktuje się tylko jako uciążliwy obowiązek, który pozwala zdobyć pieniądze.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Praca jest nieodłącznym elementem ludzkiego życia. Jest podstawą ludzkiego bytu. Jest wartością dodaną do wartości naturalnych, pozwala na realizowanie się osoby ludzkiej. Dzięki pracy możliwe jest wytwarzanie produktów potrzebnych do życia nie tylko danej jednostce, ale i całej społeczności międzynarodowej: żywności, ubrań, lekarstw, mieszkań i innych. Kościół ma prawo zabierania głosu w kwestiach związanych np. z wyzyskiem ludzi. Jest powołany

³ „Praca, ucząc nas miłości, poczucia zależności, pokory, skłania nas do wzajemnej użyteczności, tworzy społeczność ludzką”. S. Wyszyński, *Duch pracy...*, dz. cyt., s. 43.

⁴ „Dzięki swojej pracy człowiek zazwyczaj zarabia na utrzymanie własne i swoich bliskich, łączy się ze swoimi braćmi i im służy, może praktykować autentyczną miłość i współdziałać w doskonaleniu Boskiego dzieła stworzenia”. KDK 67.

do oceny moralnej takich sytuacji. Praca jest formą współżycia społecznego. Każda praca wymaga odpowiedzialności.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

„Legendy polskie” to jedna z tych lektur, których nie sposób pominąć. Wydanie przygotowane przez Wandę Chotomską jest dodatkowo pięknie ilustrowane, co z pewnością spodoba się najmłodszym odbiorcom. Autorką ilustracji jest Małgorzata Flis. Dzieci lubią słuchać o tym, co kiedyś było, co się dawno temu zdarzyło. Ktoś trafnie powiedział, że legendy są jak pałeczka w sztafecie pokoleń.

W woźnicę się bawił. Zdawało mu się, że ma konia i duży, mocny wóz na prawdziwych kołach.

– Niech się bawi – mówiła Rzepicha. – Tyle jego, co tej zabawy.

I głaskała synka po głowie. A Piast, patrząc na jego długie włosy, wzdychał:

– Chłopak jest coraz większy. Niedługo przyjdzie czas na postrzyżyny.

Gości trzeba będzie zaprosić.

– Zacznie się dla niego męski wiek... – westchnęła Rzepicha.

– Postrzyżyny? – zdziwił się Siemowit, bo pierwszy raz usłyszał to słowo.

– Włosy ci ostrzygą – wyjaśnił ojciec. – Żebyś wyglądał jak chłopak.

Spod opieki matki przejdiesz pod moją. Będziesz pomagał mi w gospodarstwie, siał, orał.

– Będę! – ucieszył się Siemowit.

– Nie spiesz się – przytuliła go matka. – Praca na roli ciężka, a ty jeszcze mały.

– Duży – sprzeciwił się Siemowit.

– A widziałeś, co ta robota z ojcem zrobiła? Jak się postarzał, przygarbił z tej harówki? Konia nie mamy, drewno na opał na własnym grzbiecie ojciec z lasu nosi, żeby pole zaorać, sam musi ciągnąć sochę... Ciebie to samo czeka.

W. Chotomska, *Legenda o Piaście i postrzyżynach jego syna Siemowita*, w: tejsze, *Legendy polskie*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018, s. 30-31.

Powyższy fragment z legendy o Piaście i jego synu porusza temat ciężkiej pracy. Siemowit jest jeszcze dzieckiem, ale po postrzyżynach wejdzie już w tzw. męski wiek i będzie, u boku swego ojca, przyzwyczajają się do ciężkiej pracy. Jego

matka – Rzepicha martwiła się o niego, ponieważ wiedziała, że będzie to ciężka praca, wyniszczająca organizm. Piast uprawiał ziemię własnymi rękoma, nie miał nawet konia. Dzisiaj mamy już ogromny postęp techniczny i wiele prac na roli wykonują za ludzi maszyny.

Młodzian wcale nie bał się harówki. Ochoczo podejmował trudne wyzwania. Jak wynika z legendy – spotkała go za to nagroda.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Wszyscy jesteśmy przekonani o tym, że praca jest dobrem człowieka – dobrem jego człowieczeństwa – przez pracę bowiem człowiek nie tylko przekształca przyrodę, dostosowując ją do swoich potrzeb, ale także urzeczywistnia siebie jako człowiek, a także poniekąd bardziej „staje się człowiekiem”.

Ważną rolę w procesie ludzkiego wzrastania Jezusa „w mądrości i w ła-
sce” odgrywała cnota pracowitości, jako że „praca jest dobrem człowieka”,
które „przekształca przyrodę” i sprawia, że człowiek „poniekąd bardziej
staje się człowiekiem”⁵. Ze względu na wielkie znaczenie pracy w życiu
człowieka wszyscy ludzie powinni zrozumieć i w pełni przeżywać jej sens,
aby przez nią przybliżyć się do Boga Stwórcy i Odkupiciela, uczestniczyć
w Jego zbawczych zamierzeniach w stosunku do człowieka i świata i po-
głębiać w swym życiu przyjaźń z Chrystusem, podejmując przez wiarę
żywy udział w Jego trojakim posłannictwie: Kapłana, Proroka i Króla⁶.

RC 23.

Świadomość, że przez pracę człowiek uczestniczy w dziele stworzenia,
stanowi najgłębszą pobudkę do jej podejmowania na różnych odcinkach.

LE 21.

Stosunek człowieka do pracy i zadań ziemskich bardzo się zmienił. W sta-
rożytności ideałem było uwolnić się od pracy i starań ziemskich, a czas
wolny poświęcić prawdzie. Zajmowanie się sprawami przyziemnymi wy-
dawało się ciężarem i odwróceniem uwagi od spraw istotnych. Człowiek
dzisiejszy patrzy na służbę światu z pewnego rodzaju religijną żarliwością.
Za nic ma ucieczkę od świata i nie docenia czasu swobody. Szansę czło-
wieka widzi w możliwości zmienienia oblicza ziemi, wykorzystania jej
zasobów, uczynienia z niej wygodnego mieszkania.

*Elementarz Benedykta XVI
(Josepha Ratzingera)...*
dz. cyt., s. 27-28.

Praca należy do planu miłości Boga; jesteśmy wezwani, by doglądać
i strzec wszystkich dóbr stworzenia, i w ten sposób uczestniczymy w dzie-
le stworzenia! Praca jest elementem o podstawowym znaczeniu dla god-
ności osoby. Praca, by posłużyć się metaforą, namaszcza nas godnością,
napełnia nas godnością, upodabnia nas do Boga, który pracował i pracuje,
działa zawsze (por. J 5,17); daje możliwość utrzymania samych siebie, wła-

⁵ LE 9.

⁶ Tamże, 24.

Franciszek, Audycja generalna, 1.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, dz. cyt., s. 54.

snej rodziny, wniesienia wkładu w rozwój własnego kraju. Myślę w tym momencie o trudnościach, jakie w różnych krajach napotyka dziś świat pracy i przedsiębiorczości.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Albowiem królestwo niebieskie podobne jest do gospodarza, który wyszedł wczesnym rankiem, aby nająć robotników do swej winnicy. Umówił się z robotnikami o denara za dzień i posłał ich do winnicy. Gdy wyszedł około godziny trzeciej, zobaczył innych, stojących na rynku bezczynnie, i rzekł do nich: „Idźcie i wy do mojej winnicy, a co będzie słuszne, dam wam”. Oni poszli. Wyszędłszy ponownie około godziny szóstej i dziewiątej, tak samo uczynił. Gdy wyszedł około godziny jedenastej, spotkał innych stojących i zapytał ich: „Czemu tu stoicie cały dzień bezczynnie?” Odpowiedzieli mu: „Bo nas nikt nie najął”. Rzekł im: „Idźcie i wy do winnicy!” A gdy nadszedł wieczór, rzekł właściciel winnicy do swego rządcy: „Zwołaj robotników i wypłać im należność, poczynawszy od ostatnich aż do pierwszych!” Przyszli najęci około jedenastej godziny i otrzymali po denarze. Gdy więc przyszli pierwsi, myśleli, że więcej dostaną; lecz i oni otrzymali po denarze. Wziąwszy go, szemrali przeciw gospodarzowi, mówiąc: „Ci ostatni jedną godzinę pracowali, a zrównałeś ich z nami, którzyśmy znosili ciężar dnia i spiekotę”. Na to odrzekł jednemu z nich: „Przyjacielu, nie czynię ci krzywdy; czy nie o denara umówiłeś się ze mną? Weź, co twoje i odejź! Chcę też i temu ostatniemu dać tak samo jak tobie. Czy mi nie wolno uczynić ze swoim, co chcę? Czy na to złym okiem patrzysz, że ja jestem dobry?” Tak ostatni będą pierwszymi, a pierwsi ostatnimi (Mt 20,1-16).

Por. Prz 16,26; 20,4;
Syr 10,27; Mt 9,37-38;
10,9; 21,28-31; Łk 10,2,7;
Rz 4,4-6; Ef 4,28;
1Tm 5,18; Jk 5,4.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Praca ludzka jest bezpośrednim działaniem osób stworzonych na obraz Boży i powołanych do przedłużania – wraz z innymi – dzieła stworzenia, czyniąc sobie ziemię poddaną. Praca jest zatem obowiązkiem: „Kto nie chce pracować, niech też nie je!” (2Tes 3,10). Szanuje ona dary Stwórcy

i otrzymane talenty. Może mieć także wymiar odkupieńczy. Znosząc trud pracy w łączności z Jezusem, rzemieślnikiem z Nazaretu i ukrzyżowanym na Kalwarii, człowiek współpracuje w pewien sposób z Synem Bożym w Jego dziele Odkupienia. Potwierdza, że jest uczniem Chrystusa, niosąc krzyż każdego dnia w działalności, do której został powołany. Praca może być środkiem uświęcania i ożywiania rzeczywistości ziemskich w Duchu Chrystusa (KKK 2427).

Por. KKK 2728.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Bortkiewicz P., *Etos pracy. Nauczanie moralne i społeczne kardynała Stefana Wyszyńskiego*, wyd. UAM, Poznań 2001.

Elementarz Benedykta XVI (Josepha Ratzingera) dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.

- Franciszek, Audiencja generalna, 1.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 54.
- Gałkowski J., *Ziemski los człowieka. Jana Pawła II myśl o pracy*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2004.
- Gelsinger P., *Tajniki żonglerki: jak znaleźć równowagę między pracą, wiarą i rodziną?*, przeł. A. Gomola, wyd. „W drodze”, Poznań 2010.
- Jan Paweł II, adh. *Redemptoris custos*, w: tegoż, *Adhortacje apostołskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 489-523.
- Jan Paweł II, enc. *Laborem exercens*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. S. Małysiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 1996, s. 101-154.
- Jan Paweł II, List *Parati semper*, w: tegoż, *Dzieła zebrane. Listy*, t. 3, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 251-275.
- Jarmoch E., *Człowiek pracy w filozofii Jana Pawła II*, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce 2003.
- Nęcek R., *Od kapłaństwa do społeczeństwa. Wybrane kwestie z nauki społecznej papieża Franciszka*, wyd. Salwator, Kraków 2014.
- Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, tłum. D. Chodyniecki, wyd. Jedność, Kielce 2005.
- Phelps E.S., *Płaca za pracę*, tłum. P. Nowak, wyd. Kurhaus Publishing, Warszawa 2013.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Wyszyński S., *Duch pracy ludzkiej*, wyd. Soli Deo, Warszawa 2001.